

SYKKYLVEN KOMMUNE

FOLKEHELSEOVERSIKT 2020

Innhald

1. Innleiing	3
2. Nokre trekk ved folkehelsa i kommunen	4
3. Befolkningsamansetting	5
4. Oppvekst og levekår	8
5. Fysisk, biologisk, kjemisk og sosialt miljø	15
6. Skader og ulykker	18
7. Helserelatert åtferd	19
8. Helsetilstand	21

1. Innleiing

Folkehelse vil seie befolkninga sin helsetilstand og korleis helsa fordeler seg i ei befolkning. Folkehelsearbeid handlar om samfunnet sin innsats for å påverke faktorar som direkte eller indirekte fremjar befolkninga si helse og trivsel og reduserer dei faktorane som har negativ innverknad (jf. folkehelseloven §3).

Kommunen skal ha ei skriftleg oversikt over helsetilstanden i befolkninga og positive og negative påverknadsfaktorar på folkehelsa. Kravet er forankra i folkehelselova § 5. Forskrift om oversikt over folkehelsa fastset rammer og innhald i oversikten.

Kommunen sine ressursar og utfordringar skal identifiserast, konsekvensar og årsaksforhold vurderast, før mål og strategiar vert forankra i plan- og bygningsprosessar. Eit kunnskapsbasert og effektivt folkehelsearbeid føreset gode system for å skaffe slike oversiktar og til å vurdere og analysere desse. Kommunen skal vere særleg merksam på trekk ved utviklinga som kan skape eller oppretthalde sosiale- eller helsemessige problem eller sosiale helseforskjellar.

Kommunen sin kjennskap til helsetilstand og påverknadsfaktorar skal tene to hovudformål:

1. Oversikta skal vere grunnlag for avgjerder i folkehelsearbeidet som vert utøvd "frå dag til dag"; til dømes i samband med utforming av tiltak og tilsyn etter miljøretta helsevern eller revisjon av planar utanom det fireårige planløpet etter plan og bygningslova. Avgjerder skal også handle om å gå grundigare innanfor eit område som peikar seg ut som særleg utfordrande eller positivt.
2. Oversikta skal utgjere grunnlag for avgjerder i samband med langsiktig planlegging av folkehelsearbeidet, knytt opp mot prosessane i plan- og bygningslova.

2. Nokre trekk ved folkehelsa i kommunen

Folkehelseinstituttet sin kommuneoversikt 2020.

Befolkning

- I aldersgruppa 45 år og eldre er andelen som bur åleine lågare enn landsnivået.

Oppvekst og levekår

- Andelen som bur i husstandar med låg inntekt, er lågare enn landsnivået. Låg hushaldningsinntekt vil seie at inntekta er under 60 prosent av median hushaldningsinntekt i Noreg, og at brutto finanskapital er under 1G. I Kommunehelsa statistikkbank finst det også tall for låginntekt der medianinntekta i kommunen er brukt som grense.

Miljø, skadar og ulykker

- Konsentrasjonen av fint svevestøv som befolkninga i kommunen er utsett for, ser ut til å vere noko lågare enn for befolkninga i landet totalt sett. Tala er baserte på modellen som blir brukt i varslingsstenesta «Luftkvalitet i Noreg».
- Andelen ungdomsskuleelevar som oppgir at dei er med i ein fritidsorganisasjon, er ikkje signifikant forskjellig frå landsnivået. Tala er henta frå Ungdata-undersøkinga.

Helserelatert atferd

- Andelen ungdomsskuleelevar som oppgir at dei er lite fysisk aktive (andpusten eller sveitt sjeldnare enn éin gong i veka), er ikkje signifikant forskjellig frå landsnivået. Tala er henta frå Ungdata-undersøkinga.

Helsetilstand

- Forskjellen i forventade levealder mellom dei som har grunnskule og dei som i tillegg har vidaregåande eller høgare utdanning, er mindre enn landsnivået. Forskjellen i forventade levealder mellom utdanningsgruppene er ein indikator på sosiale helseforskjellar i kommunen.

3. Befolkningsamansetting

Folketalet er ein viktig indikator for utvikling. Endringar i folketalet har direkte innverknad på kommuneøkonomien då overføringar frå staten mellom anna er knytt til tal innbyggjarar i ulike aldersgrupper.

Framtidig tenestebehov er knytt til utvikling i folketal og endringar i alderssamansettinga. Endringar vil få verknad for alle kommunale einingar. Tenesteinnhald, kapasitet, kompetanse, bygningsmasse, arealbehov, infrastruktur og meir må tilpassast nye situasjonar.

Kommunen har bak seg ein lang periode med forsiktig vekst. Denne veksten har stoppa og Sykkylven kommune opplever nå nedgang i folketalet.

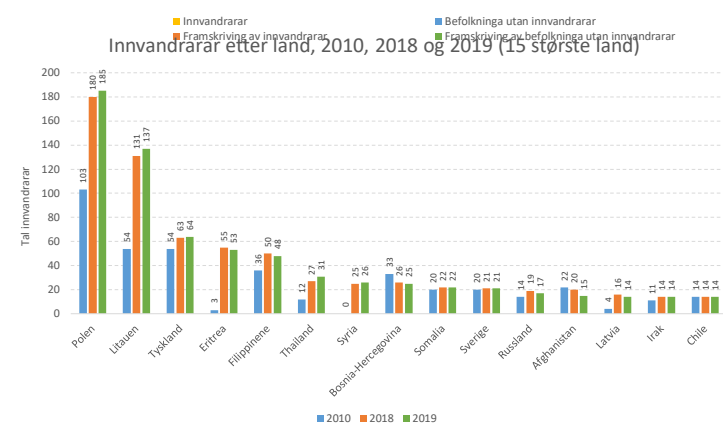
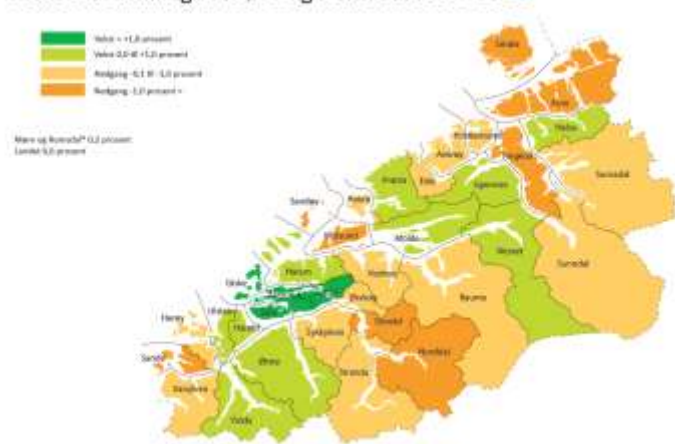
Framskriving for åra fram til 2030 syner svak nedgang kvart år.

Dei siste 20 åra har folketalet i aukande grad vore avhengig innvandringa. Denne tendensen er forventa å forsterke seg i komane 10-års periode.

Framskrivinga er basert på Statistisk sentralbyrå (SSB) sitt middelalternativ for utvikling, som er det tilrådde alternativet.

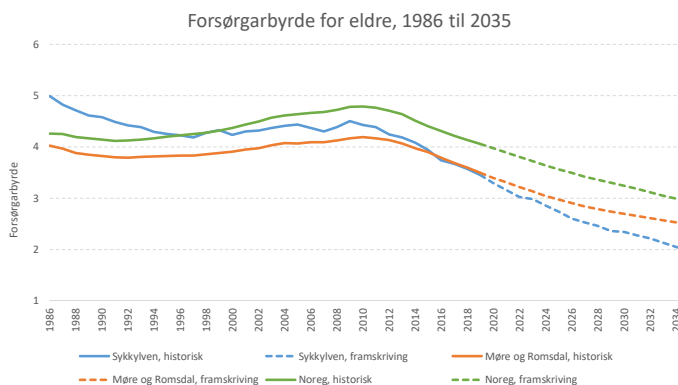
Alderssamansettinga viser reduksjon i yngre aldersgrupper og vekst i dei eldste gruppene. Utviklinga kan få store konsekvensar for behov og utforminga av det kommunale tenestetilbodet i åra framover.

Folketalets utviklinga i Møre og Romsdal 2018-2019

Forsørgjarbyrden utviklar seg meir negativt i Sykkylven enn for fylket og landet.

Forsørgjarbyrden er definert som forholdet mellom tal yrkesaktive (20-66 år) og tal eldre (67 år og eldre). Endringar avspeglar prognosen for folketalsutvikling og endra alderssamansetting i åra som kjem.

Viktige utviklingstrekk for Sykkylven er:

- Nedgang i folketalet fram mot 2030.
- Nedgang i alle grupper under 67 år.
- Auke i gruppene over 67 år.
- Dårlig utvikling i forsørgjarbyrden samanlikna med fylket og landet.
- Auka avhengighet av innvandring for å oppretthalde folketalet.

Status: Folketallsutvikling		Mogleg årsak	Mogleg konsekvens
Folketal	Folketal 1.1.2020: 7 625 Folketal 1.1.2019: 7 657 Folketal 1.1.2018: 7 695	Fråflytting og studiar.	Kommunalt tenestetilbod må tilpassast færre innbyggjarar.
	2017 og 2018 viser for første gang på 30 år negativt fødselsoverskot.	For liten breidde i arbeidsmarknaden.	Endra alderssamansetting fører til endra tenestetilbod.
	Nyaste prognose frå SSB viser nedgang i folketalet dei komande 10 åra, til rundt 7200 i 2033.	Pendleavstand til Ålesund er for stor eller kostnaden for høg.	Skule og barnehage må tilpassast færre barn og unge.
Alderssamansetting	Prognosen viser auke i eldre og nedgang i barn, unge og yrkesaktive.	Generell utvikling i svært mange distriktskommunar.	Fleire eldre vil føre til auka behov for helse- og omsorgstenester.
		Vekst skjer i stor grad i og nær byane.	Utfordringar å rekruttere nye arbeidstakarar både for kommunen og næringslivet.
		Ferje kan vere ein terskel for mange.	
Innvandrarbefolkning 2020 (SSB)	Sykkylven 2020	Arbeidsinnvandring skjer i gode tider med tilgang på arbeid. Svingingar i næringslivet vil derfor påverke utviklinga.	
	Europa unntatt Tyrkia 566 prs		
	Afrika 122		
	Asia med Tyrkia 188		
	Nord-Amerika 10		
	Sør- og Mellom-Amerika 25		
	Oseania 3		

		Mogleg årsak		Mogleg konsekvens																	
Familietypar	Hushald totalt 2019: 3200 <table border="1"> <thead> <tr> <th>Type</th> <th>2005</th> <th>2019</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>Åleinebuande</td> <td>933</td> <td>1058</td> </tr> <tr> <td>Par utan heimebuande barn</td> <td>574</td> <td>818</td> </tr> <tr> <td>Par/mor/far med barn under 18 år</td> <td>930</td> <td>858</td> </tr> <tr> <td>Einefamilie-hushald med vaksne barn</td> <td>381</td> <td>325</td> </tr> <tr> <td>Fleirefamilie-hushald</td> <td>104</td> <td>141</td> </tr> </tbody> </table>	Type	2005	2019	Åleinebuande	933	1058	Par utan heimebuande barn	574	818	Par/mor/far med barn under 18 år	930	858	Einefamilie-hushald med vaksne barn	381	325	Fleirefamilie-hushald	104	141	<p>Endringar i familie-samansettinga er ein generell trend i Norge. Fleire bur åleine ein lengre del av livet.</p> <p>Den demografiske utviklinga i kommunen tilseier at mange par er i ei fase i livet der borna har flytta ut for å studere eller arbeide.</p> <p>Færre småbarnsfamiliar er knytt til redusert busetting og tilflytting av rette aldersgruppa.</p>	<p>Endra familiestruktur kan gi endra bustadbehov, der fleire etterspør mindre, sentrale husvære.</p> <p>Fleire eldre vil truleg styrke dette behovet.</p>
Type	2005	2019																			
Åleinebuande	933	1058																			
Par utan heimebuande barn	574	818																			
Par/mor/far med barn under 18 år	930	858																			
Einefamilie-hushald med vaksne barn	381	325																			
Fleirefamilie-hushald	104	141																			
Kvinner per 100 menn (SSB)	<table border="1"> <thead> <tr> <th></th> <th>2010</th> <th>2020</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>Sykkylven</td> <td>96</td> <td>79</td> </tr> <tr> <td>30-39 år</td> <td>95</td> <td>94</td> </tr> <tr> <td>Møre og Romsdal</td> <td></td> <td></td> </tr> <tr> <td>20-29 år</td> <td>91</td> <td>89</td> </tr> <tr> <td>30-39 år</td> <td>92</td> <td>92</td> </tr> </tbody> </table>		2010	2020	Sykkylven	96	79	30-39 år	95	94	Møre og Romsdal			20-29 år	91	89	30-39 år	92	92	<p>Sykkylven kommune har siste 10 åra for aldersgruppa 20-29 år vist ein meir negativ trend enn fylket samla.</p> <p>Generelt har fleire unge kvinner enn menn flytta frå regionen. Ein del er forklart med utdanning, mannsdominert yrkesliv og generelt låg attraktivitet.</p>	<p>Kvinneunderskot kan slå negativt ut på nyetablering og moglegheit for å oppretthalde og auke folketalet.</p>
	2010	2020																			
Sykkylven	96	79																			
30-39 år	95	94																			
Møre og Romsdal																					
20-29 år	91	89																			
30-39 år	92	92																			
<p>Eksisterande helsefremmande og førebyggjande tiltak:</p> <p>Ny barneskule i sentrum under planlegging.</p> <p>Tilrettelegging areal for bustadbygging. Ny kommunedelplan sentrum-Ikornnes vedtatt i desember 2019. Opnar for ca 17 da nytt bustadareal.</p> <p>Eige selskap for næringsutvikling.</p> <p>Folkehelseaktivitetar (eldretrim, turlag, trimgrupper, treningsstudio, friluftssenter, mm).</p> <p>Kommunen melder seg inn i Sunnmøre friluftsråd frå og med 2020. Blir med i StikkUT.</p> <p>Aktivt kulturliv med mange frivillige lag og organisasjonar.</p> <p>Kommunal lærlingordning.</p> <p>Kulturskule.</p> <p>Omsorgsbustader.</p> <p>Full barnehagedekking.</p> <p>Solid Start – fellesprosjekt i alle barnehagar med fokus på livsmeistring og helse.</p>																					

4. Oppvekst og levekår

Oppvekst- og levekårstilhøve omhandlar både bu- og arbeidstilhøve, utdanning og økonomi. Oppvekst og levekår er viktige premisser for helse og livskvalitet. Gode vilkår for barn og unge i barnehage og skule, tilrettelegging for vaksne for inkluderande arbeidsliv og ei sikker inntekt er viktig. Levekår blir definert som eit samspel mellom individuelle faktorar, ressursar og dei moglegheiter ein har til å realisere desse på arenaer som skule, arbeid osv. Forsking har vist at det er samheng mellom inntektsnivå og helsetilstand. Låg utdanning og inntekt aukar sjansen for dårleg sjølvopplevd helse, sjukdom og for tidlig død, det vil seie sosial ulikskap i helse.

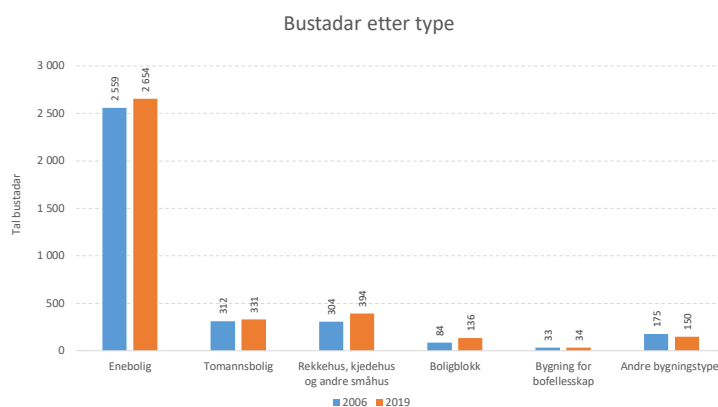
Busetting

Over 80% av innbyggjarane bur innanfor ein av tettstadane i kommunen (Straumgjerde, Ikorntnes, Aursnes-Tjønes). Av desse områda har det i folketalet i sentrum auka med 300 personar sidan 2009. Ikorntnes er stabil i same perioden, medan Straumgjerde har mista 37 personar i same periode.

Delen einebustadar er høg, men talet som bur i leilegheit aukar.

Endra familiestrukturar med fleire eine- eller få-personshushald vil truleg føre til auka behov for leilegheiter og andre mindre husvære.

Auka tal eldre kan gi auka behov for sentrumsnær, alderstilpassa husvære, nær helsetilbod, butikkar, mm.

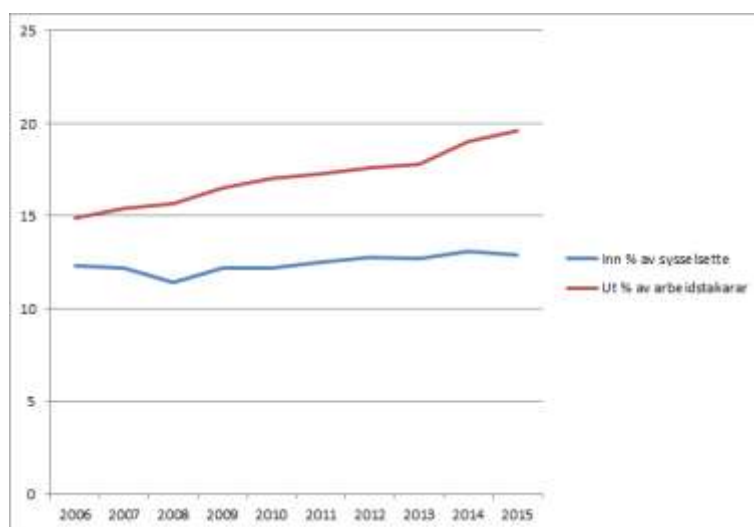

Arbeidsplassdekning og pendling

Sykkylven har ein arbeidsplassdekning på 92,4% (4.kvartal 2018), ned 1% sidan 2016. Det tyder ei underdekning på 300 arbeidsplassar jamfør talet arbeidstakarar busett i kommunen.

Samla ligg Møre og Romsdal på 96,4. Lågaste dekning er 60% (Nesset) og høgaste var 124% (Molde)

Pr 4.kvartal 2018 pendla 347 personar til Ålesund, ein auke på 17 frå 2016. 129 personar pendla til Stranda

206 personar pendla inn til kommunen frå Ålesund i 2018, som er om lag uendra frå 2016. 92 personar pendla frå Stranda. I 2016 var tilsvarende tal 115 personar.

Delen pendlarar inn har vore nokså stabil siste 10-året, medan andelen utpendling har auka. Auken går til Ålesund. Utviklinga avspeglar ulike arbeidsmarknader, regional integrering, reisevilje, mm.

Næringsstruktur

Kommunen er rekna som næringsmessig svært sårbar grunna høg bransjespesialisering og høg hjørnesteinsfaktor. Høg grad av industriarbeidsplassar kan vere årsak til høgare grad av muskel- og skjelettskader enn fylket og landet.

Barnehagar

Sykkylven har 5 kommunale og 4 private barnehagar. Korte geografiske avstandar og forholdsvis god spreiding på barnehagane gjer at foreldra ikkje treng frakte barna langt til/frå barnehage.

Skulestruktur

Sykkylven kommune har 4 kommunale og 2 private barneskular, ein ungdomsskule/opplæringscenter og vidaregåande skule. Det er gjort vedtak om bygging av ny barneskule i sentrum. Denne skal erstatte 3 av dei kommunale skulane.

Status: Oppvekst- og levekårsforhold		Mogleg årsak	Mogleg konsekvens																				
Samla inntekt for hushaldningar (2018) (SSB)	Sykkylven: 706 000 M&R: 675 000 Landet: 666 000																						
Bruttoinntekt, gjennomsnitt begge kjønn (2018)	Sykkylven: 424 700 M&R: 446 500 Landet: 466 400																						
Bruttoinntekt, gjennomsnitt kvinner (2018)	Sykkylven: 354 000 M&R: 358 000 Landet: 382 000																						
Bruttoinntekt, gjennomsnitt menn (2018)	Sykkylven: 492 900 M&R: 513 300 Landet: 550 300																						
Gjennomsn.inntekt kvinner i prosent av gjennomsnittsinntekt	Sykkylven: 74,8% M&R: 67,2 % Landet: 69,2%																						
Arbeidsledige i % av all arbeidsstyrke per november 2019 (SSB)	Sykkylven: 1,3% M&R: 1,9% Landet: 2,1%																						
Legemeldt sjukefråver 3.kvartal 2019 (SSB)	<table border="1"> <thead> <tr> <th></th> <th>2016</th> <th>2017</th> <th>2018</th> <th>2019</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>Sykkylven:</td> <td>6,6</td> <td>5,9</td> <td>5,6</td> <td>6,5</td> </tr> <tr> <td>Fylket:</td> <td>5,3</td> <td>5,4</td> <td>5,3</td> <td>5,7</td> </tr> <tr> <td>Landet:</td> <td>5,2</td> <td>5,2</td> <td>5,1</td> <td>5,3</td> </tr> </tbody> </table>		2016	2017	2018	2019	Sykkylven:	6,6	5,9	5,6	6,5	Fylket:	5,3	5,4	5,3	5,7	Landet:	5,2	5,2	5,1	5,3	Industrikommune, større grad av belastande og/eller einssidig arbeid kan gi høgare sjukefråver.	
	2016	2017	2018	2019																			
Sykkylven:	6,6	5,9	5,6	6,5																			
Fylket:	5,3	5,4	5,3	5,7																			
Landet:	5,2	5,2	5,1	5,3																			

Uføre, Varig uførepensjon, prosentandel i aldersgruppe 18-44år (Folkehelseinstituttet 2020)	<table border="1"> <thead> <tr> <th></th> <th>2012</th> <th>2014</th> <th>2016</th> <th>2018</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>Sykkylven:</td> <td>2,5</td> <td>2,7</td> <td>2,3</td> <td>2,2%</td> </tr> <tr> <td>Fylket</td> <td>2,1</td> <td>2,3</td> <td>2,5</td> <td>2,8</td> </tr> <tr> <td>Landet:</td> <td>2,4</td> <td>2,6</td> <td>2,7</td> <td>2,9</td> </tr> </tbody> </table>		2012	2014	2016	2018	Sykkylven:	2,5	2,7	2,3	2,2%	Fylket	2,1	2,3	2,5	2,8	Landet:	2,4	2,6	2,7	2,9		
	2012	2014	2016	2018																			
Sykkylven:	2,5	2,7	2,3	2,2%																			
Fylket	2,1	2,3	2,5	2,8																			
Landet:	2,4	2,6	2,7	2,9																			
Mottakarar av sosialhjelpa (SSB)	Tal sosialhjelpsmottakarar i Sykkylven: 2017 110 2018 112 2019 98																						
Prosentandel mottakarar av stønad til livsopphald i alderen 20-66 år (FHI)	<table border="1"> <thead> <tr> <th></th> <th>2014</th> <th>2016</th> <th>2018</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>Sykkylven</td> <td>15</td> <td>15</td> <td>16</td> </tr> <tr> <td>Fylket</td> <td>15</td> <td>15</td> <td>16</td> </tr> <tr> <td>Landet</td> <td>16</td> <td>17</td> <td>16</td> </tr> </tbody> </table>		2014	2016	2018	Sykkylven	15	15	16	Fylket	15	15	16	Landet	16	17	16						
	2014	2016	2018																				
Sykkylven	15	15	16																				
Fylket	15	15	16																				
Landet	16	17	16																				
Ekteskap og skilsmisser (SSB 2020)	<p>Tal skilsmisser viser ein tydleg synkande trend sidan 2000. Frå mellom 15 og 20 pr år rundt 2000, ligg talet siste fire åra mellom 5 og 10 pr. år.</p> <p>Tal separasjonar svingar meir, men har hatt ein synkande tendens frå 2000 til 2012. Frå 2012 til 2018 er tendensen auka tal separasjonar.</p> <p>Tal inngåtte ekteskap er i snitt 32 pr. år frå 2000 fram til i dag, men talet varierer mykje frå år til år. Trenden er svakt synkande.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Skilsmisser (2018) 8 - Separasjonar (2018) 17 - Ekteskap (2018) 26 - 		<p>Einsemd, psykiske plager og dårlegare tilhøve mellom born og vaksne.</p> <p>Samlivsbrot er ein stor risikofaktor for born si utvikling</p>																				
Andel personar over 45 år som bur åleine. (FHI 2020)	<table border="1"> <tbody> <tr> <td>Sykkylven</td> <td>21,1%</td> </tr> <tr> <td>Fylket</td> <td>24,2%</td> </tr> <tr> <td>Landet</td> <td>25,5%</td> </tr> </tbody> </table>	Sykkylven	21,1%	Fylket	24,2%	Landet	25,5%																
Sykkylven	21,1%																						
Fylket	24,2%																						
Landet	25,5%																						
Barn av einslege forsørgjarar (prosent) (FHI 2020)	<table border="1"> <thead> <tr> <th></th> <th>2012/14</th> <th>2016/18</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>Sykkylven</td> <td>14</td> <td>13</td> </tr> <tr> <td>Fylket</td> <td>14</td> <td>14</td> </tr> <tr> <td>Landet</td> <td>15</td> <td>15</td> </tr> </tbody> </table>		2012/14	2016/18	Sykkylven	14	13	Fylket	14	14	Landet	15	15										
	2012/14	2016/18																					
Sykkylven	14	13																					
Fylket	14	14																					
Landet	15	15																					
Barn (0-17 år) i låginntekts-hushaldningar, prosentandel. (FHI 2019)	<table border="1"> <thead> <tr> <th></th> <th>2014</th> <th>2016</th> <th>2018</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>Sykkylven</td> <td>6,1</td> <td>5,7</td> <td>7,6</td> </tr> <tr> <td>Fylket</td> <td>6,4</td> <td>7,0</td> <td>7,5</td> </tr> <tr> <td>Landet</td> <td>8,3</td> <td>8,8</td> <td>9,3</td> </tr> </tbody> </table>		2014	2016	2018	Sykkylven	6,1	5,7	7,6	Fylket	6,4	7,0	7,5	Landet	8,3	8,8	9,3		Låg inntekt gir redusert høve til deltaking fritidsaktivitetar, auka sjanse for sosial utanforskap, stress, mm.				
	2014	2016	2018																				
Sykkylven	6,1	5,7	7,6																				
Fylket	6,4	7,0	7,5																				
Landet	8,3	8,8	9,3																				
Barnevernstiltak 2015-19 (SSB-KOSTRA)	<table border="1"> <thead> <tr> <th></th> <th>2017</th> <th>2018</th> <th>2019</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>Sykkylven</td> <td>4,9</td> <td>5,6</td> <td>4,8%</td> </tr> <tr> <td>Fylket</td> <td>4,2</td> <td>4,1</td> <td>4,1%</td> </tr> <tr> <td>Landet</td> <td>3,8</td> <td>3,8</td> <td>3,8%</td> </tr> </tbody> </table>		2017	2018	2019	Sykkylven	4,9	5,6	4,8%	Fylket	4,2	4,1	4,1%	Landet	3,8	3,8	3,8%	Tidlig identifisering og iverksetting av hjelpetiltak aukar sjansen for at barna klarer seg bra og fører til reduserte behov for meir omfattande tiltak	Risikofaktorar: Psykisk sjukdom hos foreldre, rusmisbruk, vald i heimen, foreldrekonfliktar eller at foreldra på andre måtar ikkje klarer å ta vare på barna på ein tilfredsstillande måte.				
	2017	2018	2019																				
Sykkylven	4,9	5,6	4,8%																				
Fylket	4,2	4,1	4,1%																				
Landet	3,8	3,8	3,8%																				

<p>Andel i barnehage 1-5 år (Kostratal 2019)</p>	<p>Sykkylven: 93,2 % Landet: 92,1 %</p>	<p>Har full barnehagedekning med eitt hovudinntak pr. år</p> <p>Begge foreldre i arbeid gir auka del barn i barnehagane.</p> <p>Auka fokus på positive effektar ved å gå i barnehage, både i høve læring og sosial utvikling.</p> <p>Gode ordningar med redusert foreldrebetaling for familiar med lav inntekt.</p>	<p>Redusere sosiale forskjeller.</p> <p>Positivt for barns språklige og kognitive utvikling, særleg for barn i vanskelegstilte familier.</p> <p>Fremje læring, sosial utvikling, vennskap og fellesskap.</p>																																				
<p>Andel barn som får spesialpedagogisk hjelp i barnehage (Kostratal 2019)</p> <p>Andel barn som får ekstra ressursar (Kostratal 2019)</p>	<p>Sykkylven 7,5% Fylket 4,9% Norge 3,9 %</p> <p>Sykkylven 28,9% Fylket 19,3% Norge 20,6 %</p>	<p>Kommunen har sterk fokus på tidleg innsats</p> <p>Hovuddelen av barn som får tilrettelagde tiltak er knytt til minoritetsspråklege barn (bruk av statlege øyremerka tilskot til minoritetsspråklege midlar)</p>	<p>Forsking viser at tidleg innsats har stor effekt, både samfunnsøkonomisk og for det enkelte menneske.</p> <p>Reduserer behovet for hjelpe-tiltak seinare i livet, føre-bygger utvikling av tilleggs-vanskar, reduserer fråfall i vidaregåande skule m.m.</p>																																				
<p>Fråfall vidaregåande skule, 2015/16 og 2018/19</p> <p>Gjennomføring 2016 og 2018 – elevar (16 år) som er registrert i vidaregåande opplæring same år som avslutta grunnskule</p>	<table border="1"> <tr> <td>Sykkylven: 2015/16</td> <td>2018/19</td> </tr> <tr> <td>Sykkylven vgs: 2,9 %</td> <td>4,1%</td> </tr> <tr> <td>Fylket: 3,8 %</td> <td>3,0%</td> </tr> <tr> <td>Norge: 3,8 %</td> <td>3,5%</td> </tr> </table> <table border="1"> <tr> <td></td> <td>2016</td> <td>2018</td> </tr> <tr> <td>Sykkylven kommune:</td> <td>98,2 %</td> <td>100%</td> </tr> <tr> <td>Kommunegr. 07:</td> <td>98,9 %</td> <td>98,5%</td> </tr> <tr> <td>Nasjonalt:</td> <td>98,1 %</td> <td>98,0%</td> </tr> </table>	Sykkylven: 2015/16	2018/19	Sykkylven vgs: 2,9 %	4,1%	Fylket: 3,8 %	3,0%	Norge: 3,8 %	3,5%		2016	2018	Sykkylven kommune:	98,2 %	100%	Kommunegr. 07:	98,9 %	98,5%	Nasjonalt:	98,1 %	98,0%	<p>Årsaker til fråfall kan vere psykiske eller psykososiale vanskar, manglande motivasjon, feil val av program, fysisk sjukdom, vanskelege heimeforhold, rusproblematikk, jobbtilbod, etc.</p> <p>«Kultur» for å ta vidaregåande utdanning kan vere låg i kommunar der det er lett å få jobb for ungdom, t.d. i industri eller fiske. Med auka krav om spesialisering, har dette truleg endra seg. Sykkylven ligg under snittet på fråfall både i høve fylket og landet. Slik har det vore over tid, truleg på grunn av «lett tilgang» på vidaregåande tilbod både i kommunen og nærliggande kommunar.</p>	<p>Ved fråfall: -Sosial ulikskap, arbeidsløyse, utanforskap, få valmoglegheiter.</p> <p>Ved gjennomføring: Gode resultat gjer det lettare å kome inn på neste utdanningsnivå. Fleire valmoglegheiter.</p> <p>-Lett tilgang til utdanningsinstitusjon aukar sannsynet for at ungdom vel utdanning (vgs.)</p>																
Sykkylven: 2015/16	2018/19																																						
Sykkylven vgs: 2,9 %	4,1%																																						
Fylket: 3,8 %	3,0%																																						
Norge: 3,8 %	3,5%																																						
	2016	2018																																					
Sykkylven kommune:	98,2 %	100%																																					
Kommunegr. 07:	98,9 %	98,5%																																					
Nasjonalt:	98,1 %	98,0%																																					
<p>Trivsel i skulen (Elevundersøking 2016-2017)</p>	<p>Sykkylven kommune ligg svært likt andre kommunar på alle resultat.</p> <table border="1"> <thead> <tr> <th>7. trinn</th> <th>Sykkylven</th> <th>Fylket</th> <th>Landet</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>Trivsel</td> <td>4,2</td> <td>4,2</td> <td>4,3</td> </tr> <tr> <td>Meistring</td> <td>4,0</td> <td>4,0</td> <td>4,0</td> </tr> <tr> <td>10. trinn</td> <td></td> <td></td> <td></td> </tr> <tr> <td>Trivsel</td> <td>3,8</td> <td>4,2</td> <td>4,1</td> </tr> <tr> <td>Meistring</td> <td>3,8</td> <td>3,9</td> <td>3,9</td> </tr> <tr> <td>Vg1</td> <td></td> <td></td> <td></td> </tr> <tr> <td>Trivsel</td> <td>4,5</td> <td>4,3</td> <td>4,3</td> </tr> <tr> <td>Meistring</td> <td>4,1</td> <td>4,0</td> <td>4,0</td> </tr> </tbody> </table>	7. trinn	Sykkylven	Fylket	Landet	Trivsel	4,2	4,2	4,3	Meistring	4,0	4,0	4,0	10. trinn				Trivsel	3,8	4,2	4,1	Meistring	3,8	3,9	3,9	Vg1				Trivsel	4,5	4,3	4,3	Meistring	4,1	4,0	4,0		
7. trinn	Sykkylven	Fylket	Landet																																				
Trivsel	4,2	4,2	4,3																																				
Meistring	4,0	4,0	4,0																																				
10. trinn																																							
Trivsel	3,8	4,2	4,1																																				
Meistring	3,8	3,9	3,9																																				
Vg1																																							
Trivsel	4,5	4,3	4,3																																				
Meistring	4,1	4,0	4,0																																				

<p>Mobbing i skulen (Elevundersøking 2016-2017)</p>	<p>I 2019-20 er prosenttalet for kor mange elevar på 7. trinn som opplever mobbing på skulen skjerna. Går ein bak tala, svarer 4,2 % av dei som har kryssa av for at dei vert mobba at dei har blitt mobba av andre elevar på skulen dei siste månadane. 3,1 % av dei som har kryssa av for at dei har blitt mobba, har blitt mobba digitalt dei siste månadane. Prosentdelen av elevar som er blitt mobba av vaksne på skulen er skjerna.</p> <p>Når det gjeld 10. trinn, har 19,3 % av elevane kryssa av for at dei vert mobba på skulen. Av desse har 11,5 % kryssa av for at dei har blitt mobba av andre elevar på skulen dei siste månadane, 10,3 % av dei har opplevd å bli mobba av vaksne på skulen dei siste månadane, og 11,5 % har kryssa av for at dei har blitt mobba digitalt dei siste månadane</p>	<p>Dei overraskande høge tala på 10. trinn i Elevundersøkinga, vil bli nærare undersøkt og kartlagt breitt slik at vi ser kva som ligg bak resultatene. Reflexundersøking (Udir) både på skuleeigar- og skuleleiar- og lærarnivå, Spekterundersøking i alle klasser, UngDataundersøkinga, involvering av elevråd og FAU, MOT-kordinatorar. Kontakt med Læringsmiljøsentret og fylkesmannen ang. ev. tilgang til rettleiarkorpset.</p> <p>Ei slik undersøking er eit augneblikksbilette av korleis elevane opplever mobbing og krenkingar. Overalt blir barn og unge påverka av korleis vi menneske snakkar med og om kvarandre. Påverknad ia nett, TV-seriar og sosiale plattformer påverkar oss alle, og kanskje spesielt barn og unge. Samtidig har arbeid mot mobbing og alle former for krenkingar stort fokus på skular. Alle skulane har nulltoleranse for at slikt skal skje. Når det likevel skjer, skal det handterast, følgjast opp og løysast. Det er utarbeidd malar i Visma Flyt Skule som skal nyttast i slike saker. Aktivitetsplanane har også føresette tilgang til.</p>	<p>Opplevd mobbing eller andre krenkande opplevingar, kan få store konsekvensar for dei barn og unge som vert utsett for det på både kort og lang sikt.</p> <p>På den andre sida viser det seg at også barn og unge som mobbar eller krenker andre, også kan oppleve å få vanskar seinare i sine liv.</p>																																																				
<p>Eksamenskarakterar Trinn 10. 2018-2019</p>	<p>Avsluttande eksamenskarakterar i grunnskulen ligg likt eller over landssnittet i 8 av 11 fag. Tre fag ligg under snittet.</p>	<p>Grunnskulane i kommunen har eit par år hatt ekstra fokus på leseferdigheiter og lesing i alle fag. Lesing er ein grunnleggande ferdigheit i dei fleste fag.</p>	<p>Resultata frå grunnskulen er viktige for vidare skulegang, både i høve konkurransen for å kome inn på ønska utdanning, og for at elevane har eit godt grunnlag til å meistre krava i vgs. og høgare utdanning/yrkesliv.</p>																																																				
<p>Grunnskulepoeng, gjennomsnitt 2018-2019</p>	<table border="1"> <tr> <td>Sykkylven</td> <td>41,1</td> </tr> <tr> <td>Kommunegruppe 7</td> <td>41,7</td> </tr> <tr> <td>Fylket</td> <td>41,9</td> </tr> <tr> <td>Landet</td> <td>41,9</td> </tr> </table>	Sykkylven	41,1	Kommunegruppe 7	41,7	Fylket	41,9	Landet	41,9																																														
Sykkylven	41,1																																																						
Kommunegruppe 7	41,7																																																						
Fylket	41,9																																																						
Landet	41,9																																																						
<p>Lese- og rekneferdigheiter</p>	<p>Nasjonale prøver 2019/20:</p> <table border="1"> <thead> <tr> <th>5. trinn</th> <th>Sykk.</th> <th>Fylket</th> <th>Landet</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>Lesing</td> <td>50</td> <td>49</td> <td>50</td> </tr> <tr> <td>Engelsk</td> <td>50</td> <td>50</td> <td>50</td> </tr> <tr> <td>Rekning</td> <td>48</td> <td>50</td> <td>50</td> </tr> <tr> <td></td> <td></td> <td></td> <td></td> </tr> <tr> <th>8. trinn</th> <td></td> <td></td> <td></td> </tr> <tr> <td>Lesing</td> <td>48</td> <td>49</td> <td>50</td> </tr> <tr> <td>Engelsk</td> <td>51</td> <td>50</td> <td>50</td> </tr> <tr> <td>Rekning</td> <td>49</td> <td>49</td> <td>50</td> </tr> <tr> <td></td> <td></td> <td></td> <td></td> </tr> <tr> <th>9. trinn</th> <td></td> <td></td> <td></td> </tr> <tr> <td>Lesing</td> <td>51</td> <td>53</td> <td>54</td> </tr> <tr> <td>Rekning</td> <td>52</td> <td>53</td> <td>53</td> </tr> </tbody> </table>	5. trinn	Sykk.	Fylket	Landet	Lesing	50	49	50	Engelsk	50	50	50	Rekning	48	50	50					8. trinn				Lesing	48	49	50	Engelsk	51	50	50	Rekning	49	49	50					9. trinn				Lesing	51	53	54	Rekning	52	53	53	<p>Alle barneskulane i kommunen var med i den statlege satsinga «Språkkommune» frå 2015-2017. Ungdomsskulen har satsingsområda «lesing i alle fag» og «klasseleing» innanfor satsinga Ungdomstrinn i Utvikling i same periode. Over tid har resultatane på nasjonale prøver og andre kartleggingar vist at mange elevar har m.a. for låg leseferdigheit og leseforståing. Dette verkar inn på alle «lesefag», også rekning.</p>	<p>Dårleg leseferdigheit og leseforståing får følgjer i alle «lesefag». Fokus på ord og omgrep, fagspråk og lesestrategiar er viktig. For vidare utdanning og yrkesliv er gode leseferdigheiter og godt ord- og omgrepsforråd viktig. Ein møter tekstar i alle samanhengar, svært mykje i samfunns- og yrkesliv er digitalisert, det same er sosiale treffpunkt.</p>
5. trinn	Sykk.	Fylket	Landet																																																				
Lesing	50	49	50																																																				
Engelsk	50	50	50																																																				
Rekning	48	50	50																																																				
8. trinn																																																							
Lesing	48	49	50																																																				
Engelsk	51	50	50																																																				
Rekning	49	49	50																																																				
9. trinn																																																							
Lesing	51	53	54																																																				
Rekning	52	53	53																																																				

Utdanningsnivå – andel med universitets/høgskule utdanning 25-44 år. (FHI)	<table border="1"> <thead> <tr> <th></th> <th>2014</th> <th>2016</th> <th>2018</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>Sykkylven</td> <td>33</td> <td>35</td> <td>37</td> </tr> <tr> <td>Fylket</td> <td>39</td> <td>41</td> <td>42</td> </tr> <tr> <td>Landet</td> <td>45</td> <td>47</td> <td>47</td> </tr> </tbody> </table>		2014	2016	2018	Sykkylven	33	35	37	Fylket	39	41	42	Landet	45	47	47	Etterspurnad etter kompetanse i arbeidslivet kan ha sammenheng med kor mange som tek høgare utdanning.	Mange frå Sykkylven med høgare utdanning buset seg ikkje i Sykkylven etter fullført utdanning pga. relativt liten tilgang på kompetanse-krevjande arbeidsplassar utanom oppvekstsektoren.										
	2014	2016	2018																										
Sykkylven	33	35	37																										
Fylket	39	41	42																										
Landet	45	47	47																										
Kulturskuletilbod	Elevplasser: 293 Tal disipliner: 24 21% av elevane i grunnskulealder er elevar i kulturskulen. Dans - Hip-hop er største disiplin Årsverk: 4,58																												
Kulturindeks (Telemarksforskning 2018)	Norsk kulturindeks totalrangering av landets kommunar, plasserer Sykkylven på 229-plass i 2018. I 2016 var Sykkylven på 262-plass i landet. I 2012 låg Sykkylven på 330-plass. Norsk kulturindeks er ein årleg oversikt over kulturtilbod og kulturaktivitet i norske kommunar, regionar og fylke. Indeksen er basert på registerdata frå	<div style="text-align: center;"> <h3>Kulturindeks Sykkylven 2018</h3> <table border="1"> <caption>Kulturindeks Sykkylven 2018</caption> <thead> <tr> <th>Kategori</th> <th>Skore</th> </tr> </thead> <tbody> <tr><td>Kunstnere</td><td>123</td></tr> <tr><td>Fødselighet</td><td>113</td></tr> <tr><td>Tidningar</td><td>291</td></tr> <tr><td>DKS</td><td>203</td></tr> <tr><td>Kulturskole</td><td>198</td></tr> <tr><td>Scenekunst</td><td>225</td></tr> <tr><td>Bibliotek</td><td>330</td></tr> <tr><td>Kino</td><td>129</td></tr> <tr><td>Konserter</td><td>338</td></tr> <tr><td>Museum</td><td>193</td></tr> <tr><td>Kulturarbeidare</td><td>233</td></tr> <tr><td>Totalt</td><td>229</td></tr> </tbody> </table> </div>		Kategori	Skore	Kunstnere	123	Fødselighet	113	Tidningar	291	DKS	203	Kulturskole	198	Scenekunst	225	Bibliotek	330	Kino	129	Konserter	338	Museum	193	Kulturarbeidare	233	Totalt	229
Kategori	Skore																												
Kunstnere	123																												
Fødselighet	113																												
Tidningar	291																												
DKS	203																												
Kulturskole	198																												
Scenekunst	225																												
Bibliotek	330																												
Kino	129																												
Konserter	338																												
Museum	193																												
Kulturarbeidare	233																												
Totalt	229																												
<p>Eksisterande helsefremmande og førebyggjande tiltak:</p> <p>Sykkylven arbeider etter BTI-modellen (Betre Tverrfagleg Innsats) frå Helsedirektoratet, saman med KoRus Midt, med spesielt fokus på familiar/barn i risiko.</p> <p>Sykkylven er ein TIBIR-kommune (Tidleg Innsats for Barn I Risiko) med støtte frå NUBU (Nasjonalt Utviklingssenter for Barn og Unge) med fokus på kompetanseheving og konkrete tiltak for å støtte tilsette i kommunal sektor når det gjeld foreldrerådgeving etter PMTO-modellen.</p> <p>Fleire tverrfaglege samarbeidstiltak mellom barnehage, skule, fysioterapeut/ergoterapeut, helsestasjon, PPT, barnevern, bu- og rehab. som er retta mot barn og unge. Nokre av desse satsingane er: MOT, Solid Start Sykkylven, Helsestasjon for ungdom, foreldrerettleiing gjennom COS-P, ICDP, PMTO-terapi, foreldrerådgeving og konsultasjon i barnehagar og skulen etter PMTO-metoden.</p> <p>Alle skulane og barnehagane har fagteam der helsestasjon, PPT og barnevern møter saman med barnehagane/skulane og drøfter ulike problemstillingar knytt til barn/elevar. Tverrfagleg blick.</p> <p>Rusførebyggjande team arbeider førebyggjande i 7. trinn som supplement til skulane sine opplegg rundt rus og avhengigheit. Skulevegringsteamet vert kopla inn i saker der barn og unge har stort fråvere frå skule.</p> <p>Solid Start Sykkylven er ei stor felles satsing i alle barnehagar, både private og kommunale. Har grunnlag i forskning. Planlegginga starta i 2015. Implementering i 2017. Fokus på livsmestring og helse. Målsetjinga er at alle barn gjennom systematisk satsing på grov-, fin- og sansemotoriske aktivitetar ikkje berre får ein fysisk helsemessig gevinst, men at det også får positiv effekt på lese-/skriveferdigheiter, åtferd, psykososial utvikling m.m. Opplegget skjer i nært samarbeid med fysioterapeut og ergoterapeut.</p> <p>Psykolog 200 % stilling.</p> <p>Oppfølgingsteneste (OT) for elevar i vidaregåande skule i samarbeid med Stranda kommune.</p> <p>Sykkylven kommune er MOT-kommune: MOT er etablert i ungdomsskulen.</p>																													

Fleire «Inn på tunet» - prosjekt.

Fjøre til fjells – aktivitetstilbud for alle – 8-900 deltakere kvart år.

Kommunen melder seg inn i Sunnmøre friluftsråd fra 2020. StikkUT avløyer Fjøre til fjells.

Kulturelle møteplasser som kulturhus, grendehus og bibliotek.

Open storhall, tilbud til ungdom fra 13 år og oppover, kvar fredag.

Fredagsklubben for barn 11-13 år.

Idrettsarenaer; idrettshall, fotballbaner, friidrettsbane, kunstgrasbane, klatrehall, squashbane, lysløyper, turstier, løypetrakking, alpinanlegg, motocrossbane, skyteanlegg, svømmebasseng, friluftsbad, mm.

Kvardagsrehabilitering i pleie og omsorg.

Pleie- og omsorgstenesta samarbeider med lokale lag og foreningar, som pårørende forening, LHL og Røde kors.

Samarbeid med Brukarorganisasjonane.

Sykkylven kommune, saman med mange bedrifter i kommunen, er IA-bedrift.

Fønix – friviligsentral – ulike helse relaterte kurs, lågterskel møteplass, språkkafé, mm.

Huset – elevbedrift Sykkylven vidaregåande skule, kafé, møteplass.

Kino.

5. Fysisk, biologisk, kjemisk og sosialt miljø

Ei rekke miljøtilhøve har effekt på helsa. Døme er drikkevasskvalitet, luftkvalitet, grad av støy, sykkelvegnett og kvalitetar ved nærmiljøet som tilgang til friområde, friluftsområde, osb. Oversikt over infeksjonsepidemiologiske tilhøve i kommunen etter smittevernlova §§7-1og 7-2 bør samordnast med oversikt etter folkehelselova og forskrift om oversikt over folkehelsa og kome inn under biologiske faktorar. Sosialt miljø kan omfatte organisasjonsdeltaking, valdeltaking, kulturtilbod, sosiale møteplassar osb. Med omgrepa fysisk, biologisk, kjemisk og sosialt miljø vert det referert til kap.3 i folkehelselova. (IS-2110)

Status: Fysisk, biologisk, kjemisk og sosialt miljø.		Mogleg årsak	Mogleg konsekvens
Drikkevatt (FHI)	Om lag 90% av befolkinga som får vatn frå godkjenings-pliktig vassverk, likt med fylke og landet. Kommunalt vassverk forsyner ca 52% av innbygarane. Hygienisk stabilitet 2018 Sykkylven 94,9% Fylket 84,6 Landet 93,8 Leveringsstabilitet 2018 Sykkylven 88,3% Fylket 89,5 Landet 92,7	Vassverka har god drift og jamnlege kontrollar i samsvar med Drikkevassforskrifta. Overflatevatn som vassskjelde kan auke risiko for bakterieførekomst. Sykkylven energi arbeider kontinuerlig med oppgradering av ledningsnett for å forbetre leveringsstabiliteten og hygienisk kvalitet.	Sjukdomsfare ved bakteriesmitte, t.d. E.coli i vatnet. Kokevarsel.
Luftkvalitet (konsetrasjon av fint svevestøv) (FHI)	2016 2017 2018 Sykkylven: 2,6 2,2 2,8 Fylket: 3,2 2,7 3,3 Landet: 5,0 4,3 5,4		
Radon Maksimumsgrenseverdi for radon i bygg er 200 Bq/m3. Tiltaksgrensa er på 100 Bq/m3 (årsmiddelverdi).	Det er gjort målingar på kommunale skular, barnehagar, institusjonar og kommunehus. Gjennomsnittleg årsmiddelverdi på 33 målepunkt er 15 Bq/m3. Høgaste verdi er 55.	Berggrunnen i Sykkylven består i hovudsak av gneis (Berggrunnskart NGU), ein bergart som inneheld lite radon.	
Gang- og sykkelveggar, tal km tilrettelagt for syklande som kommunen har ansvar for pr. 10.000 innb. (KOSTRA-tal 2017)	Sykkylven: 27 km Kostra-gruppe 07: 17 km Møre og Romsdal: 17 km Det er ikkje tal for kor mange som nyttar seg av gang- og sykkelvegane. Kommunen har ansvar for g/s-veg langs kommunal vegar. Langs fylkesveg er det Møre og Romsdal fylkeskommune som har ansvar for gangveggar.	Manglande utbygging skuldast manglande pengar og derav nedprioritering, både i kommunen og frå fylkeskommunen.	Ved manglande gang- og sykkelveggar brukar fleire vaksne bil, og fleire barn vert køyrt til skule- og fritidsaktivitetar. Auka trafikk gir auka sjanse for ulukker. Redusert moglegheit for fysisk aktivitet i kvardagen.
Tilgang til rekreasjons- og nærturareal for busette i tettstadar (SSB 2018)	Alle aldrar samla: 41% oppgir trygg tilgang til rekreasjonsareal (56% er snittet for M&R). Gruppa under 20 år - 44% (fylket 59%)	??	Tilgang til natur gir moglegheit til lek og fri utfolding, kreativitet og fysisk aktivitet for alle aldersgrupper.

	64% oppgir trygg tilgang til nærturterreng (60% for fylket)		Friluftsliv er styrkande for fysisk og mental helse. Enkle friluftaktivitetar utgjer også ein viktig møteplass.
Nærmiljø/bumiljø	Leikeareal inngår i alle arealplanar. Kommuneplan definerer standard og minstekrav til leikeareal. Krav vert tilpassa felles norm utarbeida av frå fylkesmannen i Møre og Romsdal. Det er bustadfelt i alle krinsane. Nærbutikk-møteplass finns i Ramstaddal, Velledalen, Hundeidvik, Straumgjerde og på Ikorntnes.	Er underlagt retningslinjer. Norm/retningslinjer for leikeareal er oppfylt. Naturgjevne tilhøve(rasfare, flaumfare, mm) set avgrensingar for kvar det kan etablerast bustadområde. Nærbutikkane fungerer som ein viktig møteplass for nærmiljøet. For lita omsetning kan true drifta og føre til nedlegging.	Sikrar ein felles minstestandard på leikeareal i heile kommunen. Levedyktige lokalsamfunn. Færre møteplassar går ut over det sosiale miljøet. Vil spesielt ramme barn, eldre og uføre som ikkje køyre bil, og som i dag bur i gåavstand til butikken.
Skule/fritid – mobbing (Ungdata 2017, Elevundersøking 2016/17)	Ungdata 2017: 9% av elevane ved ungdomsskulen opplever å bli mobba. I 2016/2017 opplevde 1,2 % av 10.klassingane å bli mobba. Dette ligg 0,1 % under både dei nasjonale tala og tala for M&R fylke. For 7. trinn ligg Sykkylven på 1,5 %, dette er 0,2% over både nasjonale tal og tala for fylket.	Tala gjeld både skule og fritid. Mobbing via sosiale medium aukar førekomsten. Samansette og komplekse forklarings ligg bak kvifor elevar vert utsett for mobbing. Det kan vere faktorar i læringsmiljø, nærmiljø og heimemiljø. Både isolert og i samanheng. Sosiale media bidreg til at mobbing og krenkande åtferd føregår i større omfang utanfor skulemiljøet og til alle tider på døgnet. Førebyggjande arbeid, haldningsskapande arbeid og konkret arbeid har sterkt fokus på skulane.	Psykiske vanskar, sosial isolasjon, fysiske skadar, utanforskap, krevjande læringsmiljø, mm. Feil kroppssoppfatning og dårlig sjølvbilde.
<p>Eksisterande helsefremmande og førebyggjande tiltak:</p> <p>Gode driftsrutinar på vassverk.</p> <p>Sikre nedbørsfelt gjennom oppdaterte arealplanar med restriksjonar på arealbruk i nedslagsfelt for vasskjeldene.</p> <p>Regulert gangveg frå Hjellegjerde til Aursneset.</p> <p>Ny veg med fortau bygt til Tynes.</p> <p>Legge til rette for bustadbygging i heile kommunen. Større område for spreidd busetting.</p> <p>Innarbeide felles leikeplassnorm i alle arealplanar.</p>			

Skulemiljø – mobbing: MOT, Det er mitt val, haldningsskapande arbeid, helsesøstertilbod på skulane, Psykisk helse i skule (6 t. undervisning med helsesøster for 8. trinn). Læringsmiljøprosjekt på Vik skule og Sørestranda skule, samt Vik barnehage og Blakstad naturbarnehage 2018/2020.

Folkehelse- og miljøkonsekvensutgreiing i all sakshandsaming.

Energi- og klimaplan under revidering.

Eldreråd og råd for funksjonshemma.

Avlastningsplasser ved BUAS, korttidsavdelinga.

Ulike dagtilbod i pleie- og omsorgstenesta for personar med: demenssjukdom, utviklingshemming og eldre.

Barnerepresentant med ansvar for barn og unge sine interesser i plansaker.

1-200 frivillige lag og organisasjonar.

Natteravn-ordning i samband med Open Storhall .

Trimposter på mange turmål i heile kommunen.

Fotballskule i skuleferiar.

Skulefritidsordning (SFO) i alle barneskular.

6. Skader og ulykker

Ulykker som fører til personskade er ei stor utfordring for folkehelsa. Personskader som følgje av ulykker er nesten i same omfang som kreft, målt i tapte leveår. Ulykker med personskade tar relativt mange unge liv, og er den største dødsårsaka for personar under 45 år. Moglegheita for å førebygge er gode og effektar av tiltak kan kome raskt. Oversikt over kvar og når ulykker skjer også vidare, kan bidra til auka merksemd mot førebygging og meir treffsikkert tiltaksarbeid. (IS-2110)

Status: Skader og ulykker		Mogleg årsak	Mogleg konsekvens												
Hoftebrot Tilfelle pr. 1000 innb. (FHI)	<p>Sykkylven Fylket Landet</p> <table border="1"> <tr> <td>2010-2012</td> <td>1,9</td> <td>2,0</td> <td>1,9</td> </tr> <tr> <td>2013-2105</td> <td>1,9</td> <td>1,8</td> <td>1,8</td> </tr> <tr> <td>2015-2017</td> <td>1,6</td> <td>1,7</td> <td>1,8</td> </tr> </table>	2010-2012	1,9	2,0	1,9	2013-2105	1,9	1,8	1,8	2015-2017	1,6	1,7	1,8	Aukande gruppe eldre gir forventa høgare tal. Utviklinga i Sykkylven varierer noko meir enn landet, utan at ein kan seie klart kva årsaka kan vere. Tal eldre har auka heile perioden.	Sjuehusinnlegging. Rehabiliteringsbehov.
2010-2012	1,9	2,0	1,9												
2013-2105	1,9	1,8	1,8												
2015-2017	1,6	1,7	1,8												
Trafikkulykker Skadde/omkomne (SSB)	<p>2018 - 3 ulykker, 4 personar skadd, ingen omkomne.</p>	Trafikksikkerhetstiltak har redusert tal trafikkulykker over hele landet.	Trafikkskadde kan vere ei ressurskrevjande pasientgruppe. Ofte er dette unge menneske. Alvorlege skader kan gi behov for døgntenester, tilrettelagt bustad, mm.												
Omsorgsberedskapsgruppe i Sykkylven	Grappa vart ikkje aktivert som gruppe i 2019.	Alvorlige ulykker og plutselig dødsfall. Kan variere mykje frå år til år.	Fremje meistring i ein akutt fase, dempe reaksjonar og symptom. Oppretthalde sosial fungering i oppfølgings-fasen og redusere sannsynet for problem seinare i livet.												
<p>Eksisterande helsefremmande og førebyggjande tiltak:</p> <p>Brannførebyggjande tiltak.</p> <p>Legevaktsordning i kommunen.</p> <p>Ambulanse er stasjonert i Sykkylven.</p> <p>Risiko og sårbarheitsanalyse (ROS-analyse) og beredskapsplan/kriseplan. Årleg oppdatering.</p> <p>Gode rutinar for kommunal brøyting og strøing.</p> <p>Røde kors hjelpekorps er etablert i kommunen.</p> <p>Skredkurs i regi av frivillige organisasjonar.</p> <p>Kvardagsrehabilitering i heimebasert omsorg.</p> <p>Omsorgsberedskapsgruppe ved sorg og krise.</p> <p>Korttidsavdelinga ved BUAS har plass til øyeblikkeleg hjelp, tar mot utskrivingsklare pasientar frå sjukehus for rehabilitering/vidare behandling og tilbyr avlasting for pasientar og pårørande.</p> <p>Alpin fjellredningsgruppe i kommunen.</p>															

7. Helserelatert åtferd

Med helsereelatert åtferd meiner ein helseåtferd som har vist seg å ha verknad på eit helseutfall. Dette kan til dømes vere fysisk aktivitet, ernæring og bruk av tobakk og rusmiddel. Helsereelatert åtferd kan også omfatte seksualåtferd og risikoåtferd som kan føre til skader og ulykker. (IS-2110)

Fysisk aktivitet har vel dokumentert verknad for helse. Auka stillesitting er ei aukande årsak til negativ helseutvikling.

Helsedirektoratet anbefaler barn og unge minimum 60 minutt fysisk aktivitet kvar dag. Vaksne og eldre bør vere fysisk aktive i minst 150 minutt med moderat intensitet pr. veke. Enkle tiltak kan ha stor effekt.

Kommunen opplever eit oppsving i det enkle friluftslivet, utan at ein har god dokumentasjon. Deltaking i Fjøre til fjells har ført mange barnefamiliar meir ut. Ungdata og andre undersøkingar syner ei viss negativ utvikling for ein del helsereelaterte tilhøve, som snusbruk, overvekt blant unge, mm. Kvifor ein opplever god utvikling på nokre felt og motsett på andre er ei utfordring for kommunen.

Status: Helsereelatert adferd		Mogleg årsak	Mogleg konsekvens																
Fysisk aktivitet	Ungdata 2017: Trenar aldri eller sjeldan: Sykkylven: 10% Norge: 12 % Trenar 3-4 gongar pr. veke: Sykkylven: 24% Norge: 23% Trenar meir enn 5 gongar pr. veke: Sykkylven: 41% Norge: 42% Grunneigarar melder om auka aktivitet ute i turområda, langs skogsveger og råser, ved parkeringsplassar.	Stamina har vore her i 10 år, med opp mot 1000 medlemmar for året. Fjøre til Fjells – turkonkurranse med også nærmare 1000 deltakarar starta i 2010. Turlaget Fjellhug har auka aktivitet seinare år. Det er in å vere ute - legge ut bileter av turar på sosiale medium. Nye idrettsaktivitetar for born, unge, vaksne og eldre – idrettens dag 2017 viste ca.35 ulike aktivitetar å delta i frå seniordans til bogeskyting.	Friskare befolkning, førebyggjande effekt, gode vanar.																
Overvekt Ungdom med kroppsmasseindeks (KMI) over 25. (FHI)	Overvekt og fedme ved 1.sesjon har auka meir enn landet og fylket. <table border="1"> <tr> <td></td> <td>2011</td> <td>2016</td> <td>2018</td> </tr> <tr> <td>Sykkylven</td> <td>23%</td> <td>29%</td> <td>28%</td> </tr> <tr> <td>Fylket</td> <td>23%</td> <td>25%</td> <td>25%</td> </tr> <tr> <td>Landet</td> <td>21%</td> <td>23%</td> <td>23%</td> </tr> </table>		2011	2016	2018	Sykkylven	23%	29%	28%	Fylket	23%	25%	25%	Landet	21%	23%	23%	Auka tilgang til usunne produkt og betre økonomi.	Utvikling av livsstilssjukdomar på sikt.
	2011	2016	2018																
Sykkylven	23%	29%	28%																
Fylket	23%	25%	25%																
Landet	21%	23%	23%																
Røyking, kvinner andel i prosent (FHI)	Frå 2014 har andelen kvinner som røyker gått ned, men Sykkylven ligg framleis høgare enn fylket og landet. <table border="1"> <tr> <td></td> <td>2014</td> <td>2016</td> <td>2018</td> </tr> <tr> <td>Sykkylven:</td> <td>12,4</td> <td>9,3</td> <td>8,6 %</td> </tr> <tr> <td>Fylket:</td> <td>10,4</td> <td>7,4</td> <td>5,1 %</td> </tr> <tr> <td>Landet:</td> <td>10,0</td> <td>7,2</td> <td>5,0 %</td> </tr> </table>		2014	2016	2018	Sykkylven:	12,4	9,3	8,6 %	Fylket:	10,4	7,4	5,1 %	Landet:	10,0	7,2	5,0 %	Innføring av røykeloven. Det er ikkje «in» å røyke lenger.	Nedgang gir mindre risiko for luftveissjukdom som astma, emfysem, bronkitt, KOLS, kreft og hjarte- karsjukdom, samt redusert dødelegheit.
	2014	2016	2018																
Sykkylven:	12,4	9,3	8,6 %																
Fylket:	10,4	7,4	5,1 %																
Landet:	10,0	7,2	5,0 %																

Snusbruk (Ungdata 2017)	Prosentdel ungdomsskuleelvar som snusar dagleg eller kvar veke. Sykkylven 5% Fylket 4% Landet 4%		
Rus (Ungdata 2017)	Ungdom som har vore tydeleg rusa siste år: Sykkylven: 15% Norge: 13% Brukt hasj i løpet av siste år: Sykkylven: 5% Norge: 3%		

Eksisterande helsefremmande og førebyggande tiltak:

Pleie- og omsorgstenesta gjennomfører eige prosjekt som kartlegger og innfører tiltak knytt til ernæring hos eldre.

Skulehelsetenesta: Vi har helsesøster til stades ved samtlege skular i kommunen. Samla ressurs er 3,1 st. fordelt på ungdomsskulen, vidaregåande skule og dei sju barneskulane. Her kan elevane kome innom med små og store problem utan å måtte avtale tid på førehand. Dei tilsette ved skulen kan drøfte bekymringar, og helsesøster kan vere med i møte med føresette. I tillegg til ordinært helseprogram har ein helsesamtalar med alle elevar i 8. trinn, undervisning om psykisk helse til 8. trinn og seksualundervisning i 9. trinn.

Helsestasjon for ungdom: Vi har open helsestasjon for ungdom ein ettermiddag i veka. Tilbodet er gratis og utan timebestilling på førehand. Ungdom kan her treffe helsesøster og lege og få råd og rettleiing om rus, røyk, alkohol, seksualitet, prevensjon, kjønnsjukdommar, psykiske problem, fysisk aktivitet og kosthald.

Sykkylven kommune er røykfri arbeidsplass.

Kommunen har frisktreningstilbod til sine tilsette.

8. Helsetilstand

Med helsetilstand meiner befolkninga si helse målt med ulike mål, til dømes risikofaktorar, førebyggbare sjukdomar, trivsel og mestringsressursar eller meir indirekte mål som sjukefråvær og liknande. (Veileder IS-2110)

Sykkylven kommune ligg nær landsgjennomsnittet på dei fleste helseindikatorane. Størst negativt avvik er på muskel- og skjelettplager der kommune ligg om lag 5% over landet. Årsaken vert gjerne sett i samheng med høg grad av industriarbeidsplassar.

Kommunen ligg over landssnittet i forventa levealder, og på hjarte- og karsjukdomar.

Status: Helsetilstand		Mogleg årsak	Mogleg konsekvens
Helse generelt (Ungdata 2017)	Ungdom som er fornøgd med helsa si på ungdomstrinnet: Sykkylven: 65% Noreg: 59% På vidaregåande skule: Sykkylven: 57% Noreg: 64%		Å ta vare på helsa si som ung er av betydning for utvikling av livsstilssjukdomar seinare i livet.
Sjukefråvær lønnsstakarar 16-69 år (prosent) (SSB)	Legemeldt sjukefråvær var mellom det høgast i fylket i 2017: 2016 2017 2018 2019 Sykkylven: 6,1 6,0 6,0 6,2 Fylket: 5,2 5,4 5,4 5,7 Landet: 5,1 5,2 5,1 5,3		
Sjukdomsutvikling	Folk lever stadig lengre, får fleire kroniske lidningar samtidig.	Gode helsetilbud og sosiale ordningar. Bedre ivaretaking av egen helse.	Mangel på arbeidskraft til å ta vare på sjuke og eldre. Folk må ta større ansvar for eiga helse.
Muskel- og skjelettplager (NAV 2017)	Muskel- og skjelettlidningar utgjer 45 % av alle sjukemeldingar, og er den største årsaka til sjukemeldingar i Sykkylven. For Norge var talet 39,3%. Sykkylven ligg i snitt 4,8% over landet siste 5 åra.	Einsarta næringsliv med høg grad av arbeidsplassar i møbelindustrien kan vere ein del av årsaksbildet. Meir generelle grunnar kan vere arbeidsmiljø, psykososiale forhold, sosioøkonomisk status, fysisk aktivitet, kosthold, overvekt, mm. Faktorar som også kan spele inn er at fleire blir operert og det er kortare liggetid på sjukehus.	Eit stort folkehelseproblem Gir fleire leveår med nedsett funksjon. Uføretrygd. Lange ventelister for kronisk sjuke og andre ventelistepasientar hos fysioterapitenesta.
Muskel og skjelettplager 0-74 år (per 1000 innbyggjar) (FHI)	2016-2018 Sykkylven: 271 Fylket: 260 Landet: 239		
Kreftdødelegheit per 100 000 innbyggjar 0-74 år (FHI)	2009-2018 Sykkylven (menn): 134,5 Sykkylven (kvinner): 90,3 Fylket (menn): 107,8 Fylket (kvinner): 97,6 Landet (menn): 114,7 Landet (kvinner): 102,9	Kreftdødelegheita blant menn i Sykkylven er signifikant høgare enn landssnittet, medan kvinnene ligg under snittet. Vi veit ikkje årsaka til dette.	
Psykiske helse (vanskar) (NAV 2017)	Del sjukefråvære grunna psykiske lidningar: Sykkylven 13% Norge 20 % Sykkylven ligg i snitt 5% under landet siste 5 åra.	Kommunen har ei godt utbygd rus- og psykiatriteneste, som gjer at ein kan gi oppfølging samtidig som dei klarer å stå i arbeid. Tidlegare innsats.	

	Del elevar ved vidaregåande skule som opplever depressive symptom: Sykkylven: 24% Noreg: 17% (Ungdata 2017)	I har eit godt utbygd tilbod som gjer at vi har auka fokus på slike tilstandar blant elevane. Dette kan ha innverknad på rapporteringa.																																													
Psykiske symptom og lidingar 0-74 år (15-29 år) per 1000 innbyggjar (FHI 2020)	<table border="1"> <thead> <tr> <th></th> <th>2013-2015</th> <th>2016-2018</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>Sykkylven:</td> <td>132 (128)</td> <td>150 (153)</td> </tr> <tr> <td>Fylket:</td> <td>137 (137)</td> <td>146 (161)</td> </tr> <tr> <td>Landet:</td> <td>145 (146)</td> <td>154 (166)</td> </tr> </tbody> </table>		2013-2015	2016-2018	Sykkylven:	132 (128)	150 (153)	Fylket:	137 (137)	146 (161)	Landet:	145 (146)	154 (166)																																		
	2013-2015	2016-2018																																													
Sykkylven:	132 (128)	150 (153)																																													
Fylket:	137 (137)	146 (161)																																													
Landet:	145 (146)	154 (166)																																													
Trivsel og mestring Prosentdel ungdomsskuleelevar som er plaga av depressive symptom. (Ungdata 2017) (Elevundersøking 2016)	<p>Mange faktorar påverkar trivsel og mestring og medfører risiko for dårlegare helse. Tal viser at ungdom har det bra, men at psykiske plager blant ungdom i Sykkylven, ligg noko over fylkes- og landssnittet</p> <p>Sykkylven 16 % Fylket 13 % Landet 13 %</p> <p>Generelt er det ein høgare del jenter enn gutar som er plaga av depressive symptom.</p> <p>Elevundersøkinga 2019:</p> <table border="1"> <thead> <tr> <th>7. trinn</th> <th>Sykk</th> <th>Fylket</th> <th>Landet</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>Trivsel</td> <td>4,2</td> <td>4,2</td> <td>4,3</td> </tr> <tr> <td>Meistring</td> <td>4,0</td> <td>4,0</td> <td>4,0</td> </tr> <tr> <td></td> <td></td> <td></td> <td></td> </tr> <tr> <th>10. trinn</th> <td></td> <td></td> <td></td> </tr> <tr> <td>Trivsel</td> <td>3,8</td> <td>4,2</td> <td>4,1</td> </tr> <tr> <td>Meistring</td> <td>3,8</td> <td>3,9</td> <td>3,9</td> </tr> <tr> <td></td> <td></td> <td></td> <td></td> </tr> <tr> <th>Vg1</th> <td></td> <td></td> <td></td> </tr> <tr> <td>Trivsel</td> <td>4,5</td> <td>4,3</td> <td>4,3</td> </tr> <tr> <td>Meistring</td> <td>4,1</td> <td>4,0</td> <td>4,0</td> </tr> </tbody> </table>	7. trinn	Sykk	Fylket	Landet	Trivsel	4,2	4,2	4,3	Meistring	4,0	4,0	4,0					10. trinn				Trivsel	3,8	4,2	4,1	Meistring	3,8	3,9	3,9					Vg1				Trivsel	4,5	4,3	4,3	Meistring	4,1	4,0	4,0	<p>Generasjon prestasjon? Mange barn og unge stiller svært høge krav til seg sjølv og eigne prestasjonar. Å framstå som vellukka er viktig, på mange område.</p>	Stress, lite søvn, depresjon, angst, etc. er moglege konsekvensar.
7. trinn	Sykk	Fylket	Landet																																												
Trivsel	4,2	4,2	4,3																																												
Meistring	4,0	4,0	4,0																																												
10. trinn																																															
Trivsel	3,8	4,2	4,1																																												
Meistring	3,8	3,9	3,9																																												
Vg1																																															
Trivsel	4,5	4,3	4,3																																												
Meistring	4,1	4,0	4,0																																												
Tannhelse Prosentdel som aldri hatt hol (kariesfri) etter alder. (Fylkestannhelsetenesta)	<p>2016:</p> <table border="1"> <thead> <tr> <th>Alder</th> <th>3</th> <th>5</th> <th>12</th> <th>18år</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>Sykkylven</td> <td>94</td> <td>72</td> <td>43</td> <td>9</td> </tr> <tr> <td>Fylket</td> <td>94</td> <td>82</td> <td>56</td> <td>19</td> </tr> <tr> <td>Landet</td> <td>94</td> <td>80</td> <td>59</td> <td>14</td> </tr> </tbody> </table> <p>Sykkylven 2017</p> <table border="1"> <thead> <tr> <th></th> <th>88</th> <th>80</th> <th>48</th> <th>10</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td></td> <td></td> <td></td> <td></td> <td></td> </tr> </tbody> </table>	Alder	3	5	12	18år	Sykkylven	94	72	43	9	Fylket	94	82	56	19	Landet	94	80	59	14		88	80	48	10						Auka fokus på kosthald, god førebyggjande innsats.	<p>God tannhelse kan spare den einstilte og samfunnet for ei rekke smerte og kostnader knytt til sjukdom og behandling.</p> <p>Fine tenner har betydning for den einstilte sitt sjølvbilete. som igjen har betydning for sosial deltaking osv.</p>														
Alder	3	5	12	18år																																											
Sykkylven	94	72	43	9																																											
Fylket	94	82	56	19																																											
Landet	94	80	59	14																																											
	88	80	48	10																																											

Eksisterande helsefremmande og førebyggande tiltak:

Auka fokus på at alle i Sykkylven skal vere meir fysisk aktive, har ført til eit høgare aktivitetsnivå i befolkninga samt auka bevissthet rundt fysisk helse.

Aktivitetsvenn for personer med demens, det er starta eit prosjekt ved Sykkylven Bu- og aktivitetssenter, Heimetenestene Distrikt skal også vere med etter kvart.

Samarbeid mellom Sykkylven kommune, Sykkylven Helselag og Handelsforeininga om å skape eit demensvennlig samfunn.

Det er etablert pårørandeskule med undervisning/retteleiing frå Demensteamet ilag med Stranda, Norddal og Stordal.

Kreftkoordinator som er eit lågterskeltilbod til personar (og pårørande) som har eller har hatt kreft.

Pleie- og omsorgstenesta gjennomfører eige prosjekt som kartlegg og innfører tiltak knytt til ernæring hos eldre.

Sykkylven er MOT-kommune.

Auka satsing på skulehelsetenesta og auka helsesøsterbemanning.

Eige helseprosjekt retta mot flyktningar.

